

10/480

T.B.M.M.
DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ
Grup Başkanlığı

DTP

Sayı : 843
Tarih : 22-10-00

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Yaşam hakları devletin güvencesi altında olan hasta tutuklu ve hükümlülerin karşı karşıya bulunduğu sağlık sorunlarının araştırılması ve alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

1. Ahmet TÜRK - Mardin
2. Emine AYNA -Mardin
3. Fatma KURTULAN - Van
4. Selahattin DEMİRTAŞ-Diyarkabır
5. Sırrı SAKIK - Muş
6. Ayla AKAT ATA - Batman
7. Bengi YILDIZ - Batman
8. M.Nezir KARABAŞ-Bitlis
9. Akın BİRDAL-Diyarbakır
10. Aysel TUĞLUK - Diyarbakır
11. Gltan KIŞANAK - Diyarbakır
12. Hamit GEYLANİ-Hakari
13. Pervin BULDAN - Iğdır
14. Sebahat TUNCEL-İstanbul
15. Nuri YAMAN-Muş
16. Osman ÖZÇELİK - Siirt
17. İbrahim BİNİCİ - Şanlıurfa
18. Sevahir BAYINDIR - Şırnak
19. Hasip KAPLAN-Şırnak
20. Şerafettin HALİS - Tunceli
21. zdal ÜÇER-Van

GEREKÇE ÖZET

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile başlayan ve zamanla başka uluslar arası sözleşmelerin oluşturulmasıyla devam eden süreçte, temel insan hakkı olan yaşam hakkı ile birlikte bireylerin vücut dokunulmazlığı ve sağlıklı yaşama hakkı da koruma altına alınmıştır. Bu çerçevede uluslar arası belgeler, tutuklu ve hükümlülerin haklarına ilişkin olarak da oldukça gelişmiş standartlar ortaya koymuştur. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin korunması, haklarının kullanımının sağlanması ve tutulma yerlerinin koşullarının iyileştirilmesi için birtakım standartlar belirlenmiştir. Cezaevinde sağlanan tıbbi bakım hizmetinin, cezaevi dışındaki olanaklarla eşit olması gerektiği düşüncesinden hareketle, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin, her zaman bir doktora erişim haklarının bulunması gerektiği ve bu hakkın gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Durumu özel bir tedaviyi gerektiren kişilerin ise, uzman kurumlara veya sivil hastanelere sevk edilmeleri gerektiği belirtilirken, hastane hizmetlerinin kurum içinde verilmesi halinde, bu kurumların araçları, donanımları ve ilaç stoklarının hasta mahpusların tıbbi bakım ve tedavilerini karşılayabilecek uygunlukta olması ve buralarda bu işe uygun eğitim görmüş görevlilerin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerin sağlık haklarına ilişkin kendi mevzuatımızdaki mevcut düzenlemelere son olarak, 30.04.2009 tarihinde Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokol eklenmiştir. Bu protokol ile ceza infaz kurumlarındaki sağlık hizmetlerinin, Birleşmiş Milletler Minimum Standartlarında yürütülmesi öngörülmektedir. İmzalanan protokol ile mevcudu 5000'i aşan kampüslerde ceza infaz kurumu semt polikliniği açılabilir, sağlık hizmeti ise, günün 24 saatinde kesintisiz olarak verilir. Yine mevcudu 1000 ve üzerinde bulunan her kuruma aile hekimliği pozisyonu ihdas edilerek sağlık hizmeti sunulur, denilmektedir.

Gerek uluslararası insan hakları hukukunda gerekse de kendi mevzuatımızda tutuklu ve hükümlülerin haklarına ilişkin bir takım düzenlemeler olmasına karşın, bu hakların kullanımı yetkililer aracılığı ile mümkün olabilmektedir. Hakların kullanımının bir başkasının elinde olması, bu hakların keyfi bir biçimde kısıtlanmasına da yol açabilmektedir. Ancak burada unutulmaması gereken alıkonulan kişilerin, vücut sağlığı ve beden bütünlüğünden sorumlu olan devletin, bu hakların kullanılabilmesini sağlamakla da yükümlü olduğudur. Sağlık hakkı gibi temel bir hakkın kullanımında devletin yükümlülüğü, dışarıdaki yurttaş göre daha fazla bulunmaktadır.

Konuyla ilgili olarak 18.05.2009 tarihinde Adalet Bakanlığına, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin sağlık durumlarına ilişkin yazılı olarak sorulan soru önergesine verilen cevapta; ceza infaz kurumlarında sağlık sorunları hayati tehlike doğuracak nitelikte olan ve acil tedavi edilmesi gereken kişilerin net bir sayısının verilemediği, bu şekilde rahatsızlıkları olan tutuklu ve hükümlülerin tedavileri ile ilgili yapılması gereken işlemlerin tamamen tıbbi gerekliliklere ve mevzuata uygun olarak sürdürüldüğü belirtilen yazının devamında 2007 - 2008 yıllarında yeterli sağlık hizmeti alamadıkları için yaşamını yitirmiş hükümlü veya tutuklunun bulunmadığı, yatalak vaziyette ve kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olan kişi sayısı ise 14 olarak verilmiştir.

Ancak insan hakları alanında çalışma yürüten kurumlara yapılan başvuruların ortaya koyduğu, hak ve özgürlüklerini kullanma konusunda eşitsiz olan bu kesimin yeterli ve eşit sağlık hizmeti alamadığıdır. Bireylerin sağlıklı yaşama hakkından sorumlu olan idarenin, keyfi tutumları ve duyarsızlığı nedeniyle 2009 yılının başından itibaren Mustafa Eleli, Gurbet Mete, Hasan Kert, Beşir zer, Recep elik, İsmet Ablak, ve Resul Güner adlı vatandaşlar yaşamlarını yitirmiştir. Yine Güler Zere, Halil Güneş, A. Samet elik, Erol Zavar, Yusuf Kaplan, Hayati Kaytan, Latif Badur, Hüseyin Balar gibi pek çok hasta tutuklu ve hkmlde cezaevlerinde yaşam mücadelesi vermektedir.

GEREKÇE

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile başlayan ve zamanla başka uluslar arası sözleşmelerin oluşturulmasıyla devam eden süreçte, temel insan hakkı olan yaşam hakkı ile birlikte bireylerin vücut dokunulmazlığı ve sağlıklı yaşama hakkı da koruma altına alınmıştır. Bu çerçevede uluslar arası belgeler, tutuklu ve hükümlülerin haklarına ilişkin olarak da oldukça gelişmiş standartlar ortaya koymuştur. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin korunması, haklarının kullanımının sağlanması ve tutulma yerlerinin koşullarının iyileştirilmesi için birtakım standartlar belirlenmiştir. Cezaevinde sağlanan tıbbi bakım hizmetinin, cezaevi dışındaki olanaklarla eşit olması gerektiği düşüncesinden hareketle, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin, her zaman bir doktora erişim haklarının bulunması gerektiği ve bu hakkın gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Durumu özel bir tedaviyi gerektiren kişilerin ise, uzman kurumlara veya sivil hastanelere sevk edilmeleri gerektiği belirtilirken, hastane hizmetlerinin kurum içinde verilmesi halinde, bu kurumların araçları, donanımları ve ilaç stoklarının hasta mahpusların tıbbi bakım ve tedavilerini karşılayabilecek uygunlukta olması ve buralarda bu işe uygun eğitim görmüş görevlilerin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerin sağlık haklarına ilişkin kendi mevzuatımızdaki mevcut düzenlemelere son olarak, 30.04.2009 tarihinde Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokol eklenmiştir. Bu protokol ile ceza infaz kurumlarındaki sağlık hizmetlerinin, Birleşmiş Milletler Minimum Standartlarında yürütülmesi öngörülmektedir. İmzalanan protokol ile mevcudu 5000'i aşan kampüslerde ceza infaz kurumu semt polikliniği açılabilir, sağlık hizmeti ise, günün 24 saatinde kesintisiz olarak verilir. Yine mevcudu 1000 ve üzerinde bulunan her kuruma aile hekimliği pozisyonu ihdas edilerek sağlık hizmeti sunulur, denilmektedir.

Gerek uluslararası insan hakları hukukunda gerekse de kendi mevzuatımızda tutuklu ve hükümlülerin haklarına ilişkin bir takım düzenlemeler olmasına karşın, bu hakların kullanımı yetkililer aracılığı ile mümkün olabilmektedir. Hakların kullanımının bir başkasının elinde olması, bu hakların keyfi bir biçimde kısıtlanmasına da yol açabilmektedir. Ancak burada unutulmaması gereken alıkonulan kişilerin, vücut sağlığı ve beden bütünlüğünden sorumlu olan devletin, bu hakların kullanılabilmesini sağlamakla da yükümlü olduğudur. Sağlık hakkı gibi temel bir hakkın kullanımında devletin yükümlülüğü, dışarıdaki yurttışa göre daha fazla bulunmaktadır.

Konuyla ilgili olarak 18.05.2009 tarihinde Adalet Bakanlığına, cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin sağlık durumlarına ilişkin yazılı olarak sorulan soru önergesine verilen cevapta; ceza infaz kurumlarında sağlık sorunları hayati tehlike doğuracak nitelikte olan ve acil tedavi edilmesi gereken kişilerin net bir sayısının verilemediği, bu şekilde rahatsızlıkları olan tutuklu ve hükümlülerin tedavileri ile ilgili yapılması gereken işlemlerin tamamen tıbbi gerekliliklere ve mevzuata uygun olarak sürdürüldüğü belirtilen yazının devamında 2007 - 2008 yıllarında yeterli sağlık hizmeti alamadıkları için yaşamını yitirmiş hükümlü veya tutuklunun bulunmadığı, yataklık vaziyette ve kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olan kişi sayısı ise 14 olarak verilmiştir.

Ancak insan hakları alanında çalışma yürüten kurumlara yapılan başvuruların ortaya koyduğu, hak ve özgürlüklerini kullanma konusunda eşitsiz olan bu kesimin yeterli ve eşit sağlık hizmeti alamadığıdır. Bireylerin sağlıklı yaşama hakkından sorumlu olan idarenin, keyfi tutumları ve duyarsızlığı nedeniyle 2009 yılının başından itibaren Mustafa Elnelçi, Gurbet Mete, Hasan Kert, Beşir Özer, Recep Çelik, İsmet Ablak, ve Resul Güner adlı vatandaşlar yaşamlarını yitirmiştir. Yine Güler Zere, Halil Güneş, A. Samet Çelik, Erol Zavar, Yusuf Kaplan, Hayati Kaytan, Latif Badur, Hüseyin Balar gibi pek çok hasta tutuklu ve hükümlüde cezaevlerinde yaşam mücadelesi vermektedir.

HASTA TUTUKLU ve HÜKÜMLÜLER

A.SAMET ÇELİK: Ankara Sincan 2 Nolu F Tipi Cezaevi, Kan kanseri hastası.

EROL ZAVAR: Ankara Sincan 1 Nolu F Tipi Cezaevi, Mesane kanseri. Otuza yakın tıbbi müdahale geçirdi.

GAZİ DAĞ: Antalya E Tipi Cezaevi, Belden aşağısı felçli, iyileşme şansının olmadığı belirtilmektedir.

HALİL GÜNEŞ: Diyarbakır, D Tipi Cezaevi, Kemik Kanseri.

HEDİYE AÇIK: Gebze M Tipi Cezaevi, Şarapnel parçaları nedeniyle iki gözünü kaybetmiş. Böbrek sorunu ve geçirdiği ağır ameliyatlar nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşadığı, yaşamını cezaevi koşullarında sürdürmekte zorlandığı belirtilmektedir.

İSMET AYAZ: Adıyaman E Tipi Kapalı Cezaevi, Çölyak hastası, kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığı belirtilmektedir.

İZZET TURAN: Diyarbakır D Tipi Kapalı Cezaevi, Ankilozon, mide ülseri, kemik erimesi, böbrek yetmezliği, bel fıtığı rahatsızlıkları olduğu belirtilmektedir.

MEHMET ALİ ÇELEBİ: Bolu F Tipi Cezaevi, Wernice Korsakof hastası ve ileri derecede şizofren.

NESİMİ KALKAN: Mardin M Tipi Cezaevi, Çölyak hastası, tek başına ihtiyaçlarını karşılayamadığı belirtilmektedir.

REMZİ AYDIN: Kocaeli 1 No'lu F Tipi Cezaevi, Tekerlekli sandalyeye mahkum. 20 Şubat 2007 tarihli AİHM kararı "tutukluluk süresi makul süreyi aşmıştır" yönündedir.

YUSUF KAPLAN: Elazığ E Tipi Kapalı Cezaevi, 85 yaşındaki hükümlünün vücudunun % 79 u felçli, kalp yetmezliği, koroner arter hastalığı, görme sorunu, solunum sistemi rahatsızlığı yaşamaktadır. Vücudunun yüzde 79'unu kullanamadığına dair raporunun bulunduğu belirtilmektedir.

YAŞAR İNCE: Sincan 1 Nolu F Tipi Cezaevi. Hepatit B, kalp rahatsızlığı, (mitral yetmezliği) bel fıtığı, böbreklerde taş, karaciğerde enfeksiyon rahatsızlarının bulunduğu belirtilmektedir.

ASLAN KARSLI: Silifke M Tipi Cezaevi, İleri derecede Wernicke Korsakoff hastası, tahliye edilmesine ilişkin 5 kez rapor verilmesine rağmen hâlâ cezaevinde bulunmaktadır.

LATİF BODUR: Midyat M Tipi Kapalı Cezaevi, akciğer kanseri. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi ancak 3 ay yaşayabileceğini açıkladı ve tutukluluk koşullarının bitmesi istendi. Ancak Adli Tıp Kurumu'nun rapor vermediği belirtilmektedir.

VEYSİ ÖZER: Diyarbakır D Tipi Cezaevi, kanser hastası. Tedavisinin yapılamadığı belirtilmektedir.

TAYLAN ÇİNTAY: Erzurum H Tipi Cezaevi, mesane kanseri.

CENGİZ EKER: Erzurum H Tipi Cezaevi, 3 kalp damarı tıkalı, tedavisinin yapılmadığı aktarılmaktadır.

KEMAL ÖZELMALI: Adana Kürkçüler F Tipi Cezaevi, Wernicke Korsakoff. İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından 'Hastalığının organik akıl hastalığı olduğu ve süreklilik kazandığı' yönündeki raporuna rağmen tahliye edilmemektedir.

DENİZ YILDIZ: Adana Karataş Cezaevi, kanser hastası.

METİN KARA: Batman E Tipi Cezaevi, bağırsak kanseri.

HASAN ALKIŞ: Kırıkkale F Tipi Cezaevi, kalp, tansiyon, ülser, behçet gibi ağır sağlık sorunları mevcuttur. Adli Tıp Kurumu tarafından 'içeride kalması uygun değildir' içerikli raporu olmasına rağmen tahliye edilmemektedir.

TEMİNO BAYSAL: Siirt Cezaevi, Diyarbakır Devlet Hastanesi tarafından verilen rapora göre %80 özürlü. Oğlu Kurban Baysal, belden aşağısı felç olan baba Temino Baysal'a bakabilmek amacıyla cezaevinde kaldığı belirtilmektedir.

HAKİM EŞİYOK: Erzurum H Tipi Kapalı Cezaevi, 1994 yılından beri kafasında demir parçası ile yaşadığı ve tedavisinin engellendiği belirtilmektedir.

AĞA SAĞLIK: Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Cezaevi, aşırı kilo kaybına uğradığı için hayatî tehlikesinin bulunmasına rağmen tedavi edilmediği belirtilmektedir.

BEHÇET YILMAZ: Tekirdağ 1 Nolu F tipi Cezaevi, ağır astım hastası, tekli hücrede tek başına kaldığı kriz geldiğinde ilacını bile kullanmayacak kadar etkisiz hale geldiği belirtiliyor.

GÜLEZAR AKIN: Adıyaman E Tipi Cezaevi, hipofizde tümör, Yumurtalıklarda kist, belde fıtık, yırtılma ve düzleşme mide ülseri gibi rahatsızlıkları bulunduğu belirtilmektedir.

HALİL YILDIZ: Antalya L Tipi Kapalı Cezaevi, 82 yaşında, yaşlılıktan kaynaklı sağlık sorunları olduğu, yardım alamadan yaşamını sürdüremediği belirtilmektedir.

HASAN TAHSİN AKGÜN: Tekirdağ F Tipi Cezaevi, ağır tecrit koşullarının nedeniyle psikolojik sorunlar yaşadığı ve yaşamını tek başına sürdürebilecek durumda olmadığı belirtilmektedir.

HATİCE BOLAT: Gebze M tipi Cezaevi, Wernicke Korsakoff hastası. Belli aralıklarla gözlerinin tümüyle görmediği, yürümeye ve konuşmakta zorlandığı belirtilmektedir.

SÜLEYMAN EROL: İzmir Kırıklar 1 Nolu F Tipi Cezaevi, ağır psikolojik sorunları olduğu ve 23 Şubat 2009'da da hüccresinde bileklerini keserek intihara kalkıştığı belirtilmektedir.

AYNUR EPLİ: Diyarbakır D Tipi Cezaevi, bağırsak kanseri.

CENGİZ KAHRAMAN: Sincan F Tipi Kapalı Cezaevi, Wernicke Korsakoff hastası.

MUSTAFA GÖK: Sincan F Tipi Kapalı Cezaevi, Wernicke Korsakoff hastası.

EMRAH ALİŞAN: Adana Cezaevi, belden aşağısı felçli olduğu için ihtiyaçlarını karşılayamıyor. Adli Tıp Kurumu tarafından, "Cezaevinde revir ortamında bakımı sağlanarak infazına devam edebilir" yönünde rapor verildiği belirtilmektedir.

SİBEL KURT: Gebze M Tipi Kapalı Cezaevi, ağır kalp hastalığı nedeniyle hayati tehlikesinin bulunduğu belirtilmektedir.

MEHMET YEŞİLTEPE: Tekirdağ F Tipi Kapalı Cezaevi, hidrocefali hastası.

ŞEVKET ÖZNUR: Sakarya L Tipi Kapalı Cezaevi, hipertansiyona bağlı felç, diabet, kronik kalp yetmezliği, dördüncü evre kronik böbrek yetmezliği, her iki ayak damarlarında varan tıkanıklık olduğu belirtilmektedir. Bir gözünü kaybetmiş tedavi edilmezse diğerini de kaybetme tehlikesi bulunduğu belirtilmektedir. Sürekli sakatlık raporu bulunmaktadır.

NURETTİN SOYSAL: Diyarbakır D Tipi Cezaevi, Gırtlak Kanseri hastası.

İSA YAĞBASAN: Midyat E Tipi Cezaevi, kanser hastası.

SEYİTHAN BOZDAĞ: Nevşehir Cezaevi, beyinde tümör bulunduğu belirtilmektedir.

SELİM BUĞRAHAN: 75 yaşında, Bingöl M Tipi Cezaevi, idrar, böbrek, kalp ve yürümeye zorluk çektiği belirtilmektedir.

HÜSEYİN BALAR: Tekirdağ F Tipi Cezaevi, verem ve ağırlaşmış zatürree hastası.